

СЕКЦІЯ 6. Професійна підготовка фахівців освітньої та соціальної сфери: досвід, проблеми, перспективи.

*Володимир Александрович,
старший офіцер відділення морально -психологічного забезпечення,
військової частини А 3211,
здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти.
спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки,
Тернопільський національний педагогічний
університет імені Володимира Гнатюка*

*Науковий керівник: Роман Горбатюк,
доктор педагогічних наук, професор
завідувач кафедри машинобудування та транспорту
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка*

**ХАРАКТЕРИСТИКА СУЧАСНИХ ТЕНДЕНЦІЙ В ОРГАНІЗАЦІЇ
СОЦІАЛЬНОЇ ОСВІТИ, ЩО ВПЛИВАЮТЬ НА ЕФЕКТИВНІСТЬ ПРОЦЕСУ
ФОРМУВАННЯ ВІЙСЬКОВО-ПРОФЕСІЙНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ
ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ЗСУ**

Постановка проблеми. Нині у зв'язку із повномасштабною військовою агресією росії цілісність та незалежність нашої Батьківщини України залежить від професіоналізму військовослужбовців Збройних сил України, а саме від рівня сформованості у них військово-професійної відповідальності. Поділяємо думку військових педагогів про те, що «військова сфера, армія, військовослужбовці – це невід'ємний суспільний держави, тому у ньому також є актуальними всеохоплюючого формування навчального і виховного середовища» [1, с. 28].

Виклад основного матеріалу. Зважаючи на особливості гібридної війни, яку розв'язала російська федерація проти нашої країни, особливо вагомим є питання контролю та регулювання емоційної сфери особистості військовослужбовців, які боронять незалежність. Як доводять С. Калаур та А. Окаєвич [2] офіцери, згідно з вимогами керівних документів, мають не лише домогтися успішного виконання визначених завдань, а нести відповідальність за ухвалення виваженого управлінського рішення в умовах впливу психотравмувальних чинників.

Ми переконані, що найважливішими якостями сучасного українського військовослужбовця мають бути відповідальність та соціальна відповідальність. Згідно з дослідженнями О. Капінуса, соціальна відповідальність передбачає дотримання та захист загально визнаних норм, а військово-професійна відповідальність пов'язана з виконанням військових обов'язків та розумінням соціальних цінностей у військовому колективі. Автор аргументовано доводить, що військово-професійна відповідальність характеризується «взаємними правами та

обов'язками з виконання військових статутів та наказів, охоплює усвідомлення соціальних норм і цінностей поведінки в армійському колективі» [3, с. 55].

Відзначимо, що у формуванні військово-професійної відповідальності військовослужбовців Збройних сил України вагома роль належить не лише офіцерам, а й фахівцям соціономічних професій. З огляду на зазначений факт, об'єктивно зростає потреба у кваліфікованих фахівцях цих професій (соціальних працівниках, соціальних педагогах, військових психологах), які не тільки ґрунтовно володіють обраною професією, а й орієнтуються у суміжних сферах діяльності, мають сформовану здатність швидко діяти, приймати рішення, працювати у складних умовах з високою продуктивністю та ефективністю, а також уміють вирішувати нестандартні професійні завдання, які пов'язані із наданням різного спектру соціальних послуг військовослужбовцям та організації соціального обслуговування та соціальної роботи. Окреслений спектр особистісно-професійних характеристик, які стосуються формування професійно-мобільної особистості майбутнього фахівця, розвиток яких забезпечує затребуваність на ринку праці, стають особливо значущими в умовах російсько-української війни.

Конкурентоспроможність майбутнього фахівця, що працюватиме з військовослужбовцями є, з одного боку, фактором розвитку професійних та особистісних якостей випускників соціономічних професій на користь сучасного українського суспільства, а з іншого – виступає вагомим показником якості організації професійної підготовки здобувачів освіти у закладах вищої освіти. Нині варто наголосити на тому, що упродовж навчання студенти спеціальностей 231 Соціальна робота, 011 Освітні, педагогічні науки та 053 Психологія мають оволодіти інноваційними знаннями щодо соціальної антропології, соціальної педагогіки, соціальної психології, військової педагогіки і психології, соціолінгвістики, соціального менеджменту та соціальної роботи. Відзначимо, що це далеко не весь перелік нових галузей соціально-психологічного знання, що свідчить про становлення майбутнього компетентного професіонала для роботи із такою категорією клієнтів як військовослужбовці. Фахівець, який працюватиме з військовослужбовцями, має навчитися підвищувати емоційно-вольову стійкість та формувати у них соціальну відповідальність.

Наголосимо на тому, що нині освіта є стратегічним фактором цивілізаційного розвитку українського суспільства, що розглядається одним із вагомих чинників національної та культурної безпеки України. Одним із системоутворюючих факторів розвитку сучасної соціальної роботи у нашій країні, яка веде справедливую війну з агресором стала поява та стрімке накопичення соціально-психологічних знань у сфері організації соціального супроводу та соціальної роботи з військовослужбовцями. Причому отримані здобувачами освіти теоретичні знання у контексті окресленої площини будемо розглядати як складний комплекс наукових відомостей, перевірений

практикою, який базується на усвідомленому розумінні дійсності у спектрі реагування на доволі широкий перелік соціальних проблем, які мають українські військовослужбовці.

Щоб побудувати успішну кар'єру в роботі з військовослужбовцями, молодим фахівцям соціономічних спеціальностей необхідно володіти рядом важливих якостей: рефлексивністю, креативністю, комунікативністю, ініціативністю та соціальною відповідальністю. Центри зайнятості підтверджують, що саме ці якості є ключовими для успіху в цій сфері. Тому вищі навчальні заклади несуть відповідальність за формування таких компетенцій у своїх випускників, забезпечуючи інноваційний розвиток та підготовку фахівців, готових до роботи з військовослужбовцями.

Отже, фахівці соціальної сфери, а саме соціальні працівники, соціальні педагоги та практичні психологи, які будуть працювати з військовослужбовцями Збройних сил України з метою формування у них військово-професійної відповідальності мають бути креативними і компетентними, повинні оволодіти під час навчання у закладах вищої освіти інноваційними методиками роботи з військовослужбовцями та саме головне – бути готовими до особистісного й професійного саморозвитку.

Список використаних джерел:

1. Військова педагогіка у професійній діяльності офіцера і сержанта: навчальний посібник. Кн. 1. Загальні основи педагогіки та військова дидактика / [О.В. Бойко, Л.В. Коберський, В.М. Кожевніков, А.М. Романишин, С.В. Скрипник]. Львів: АСВ, 2012. 454 с.

2. Калаур, С. М., Окаєвич, А. В. Формування емоційно-вольової стійкості майбутніх офіцерів Збройних сил України: результати формувального етапу педагогічного експерименту. *Науковий журнал «Педагогічні науки: теорія та практика»*. 2024. Запоріжжя: Видавничий дім «Гельветика». № 2 (50). С. 69–75.

3. Капінус О. Соціальна відповідальність офіцера: монографія. Львів: НАСВ, 2019. 213 с.

Олена Василенко,

кандидат педагогічних наук, доцент,

*докторант Тернопільського національного педагогічного
університету імені Володимира Гнатюка*

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ СОЦІОНОМІЧНОГО ПРОФІЛЮ В ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Постановка проблеми. За останні десятиріччя в Україні все більшого поширення набуває компетентнісний підхід до системи освіти, який орієнтований з процесу навчання на його результат. З огляду на це, актуальним завданням вищої